

УДК 378.147

В. Є. Козлов, О. М. Сальніков, І. О. Юзьков

ТЕХНОЛОГІЯ УЧІННЯ – ОДИН ІЗ КРОКІВ У БОЛОНСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Обґрунтовано потребу введення у навчальний процес вищої школи дисципліни “Технологія учіння” для набуття навичок самонавчання тими, хто навчається.

Постановка проблеми. Кваліфікована праця у будь-якій сфері трудової діяльності людини потребує відповідної підготовки шляхом одержання певної освіти (як результату навчання) і подальшого неперервного поповнення та оновлення знань, умінь та навичок за фахом, а іноді – зміну виду діяльності і, відповідно, фаху. Наслідком цього у сучасних умовах є зміна підходів до організації навчального процесу у вищій школі, перенесення акценту на самостійну роботу тих, хто навчається, у процесі навчання. Взагалі, оскільки, за словами стародавнього філософа Квінтіліана, прагнення до навчання визначається волею, примусити котру не можна, основу всякого навчання складає самонавчання. Самонавчання ґрунтується на вмінні планувати й організувати свою роботу, раціонально читати, вести записи, на знанні своїх психофізіологічних можливостей і вмінні їх використовувати, тобто на знанні так званої технології учіння [2]. Це обумовлює **мету статті** – обґрунтування потреби введення в навчальний процес вищої школи дисципліни “Технологія учіння”.

Виклад основного матеріалу. Окремим питанням технології навчання присвячено багато публікацій. На кафедрі інформатики та прикладних інформаційних технологій Академії внутрішніх військ розроблена програма навчальної дисципліни “Технологія учіння” загальним обсягом 36 годин (один кредит за Болонською декларацією). Розподіл матеріалу програми за темами та видами занять, у тому числі практичних занять (ПЗ) та самостійної роботи (СР), наведений у таблиці.

Т а б л и ц я

Тема (короткий зміст)	Вид заняття		
	Лекція	ПЗ	СР
Основи психофізіології розумової праці (мислення – основа психічної діяльності; динаміка розумової працездатності)	2	–	–
Організація самонавчання (основи самоорганізації; планування навчальної діяльності)	2	2	–
Основи науково-інформаційної діяльності (основи бібліографії; систематизація інформації; складання реферату, огляду, звіту)	2	2	6
Раціональне читання (недоліки традиційного методу читання; організація процесу читання; техніка швидкісного читання; придушення регресії та артикуляції; поглиблене читання)	2	2	6
Конспектування (конспектування бібліографічних джерел; конспектування аудіованого тексту; система швидкісного конспектування; “стенографія для ледасих”)	2	2	6

В основу програми покладена апробована на практиці та дороблена з урахуванням можливостей інформаційних технологій навчання методика [2, 3].

Кожна з перелічених тем передбачає короткий виклад теоретичного матеріалу (переважно ілюстративного характеру), містить практичні рекомендації та набір вправ для набуття конкретних навичок.

Наприклад, у першій темі можна виділити так звану криву Еббінгауза (див. рис. 1), яка визначає час зберігання інформації у довгостроковій пам’яті та методику повторення для надійного запам’ятовування інформації:

– перше пред’явлення – протягом не менше 20 с;

Другий розділ містить поради щодо організації самостійної роботи та підготовки до звітних заходів (іспит, залік, модуль).

У третьому розділі наведена методика складання оглядів, звітів, рефератів, курсових та дипломних робіт (проектів).

Четвертий розділ у методиці засвоєння прийомів раціонального читання основними завданнями ставить придушення регресії та артикуляції й розширення зони бачення.

Для вирішення першого завдання й набуття навичок швидкісного читання можна використовувати спеціально розроблений на кафедрі програмний додаток. Він дозволяє встановлювати ширину рядка тексту, відповідну ширині газетного, журнального або книжного рядка, у процесі “тренування” автоматично змінювати швидкість подання інформації або вручну встановлювати прийнятну для сприйняття змісту тексту (підвищувати або зменшувати її) та оцінювати досягнуті результати тренувань шляхом аналізу відповідей на поставлені питання, підрахунку так званого коефіцієнта розуміння та інтегрального показника – коефіцієнта ефективності читання.

Розширити зону бачення допоможуть так звані таблиці Шульте (рис. 3), які містять випадковим чином розташовані числа від 1 до 25. Для їх репродукування застосовують програмний генератор. Таблиці можна надрукувати.

16	3	8	19	11
13	20	25	23	4
5	9	18	1	15
17	14	6	22	10
2	24	12	21	7

Рис. 3. Таблиця Шульте (приклад)

У п'ятому розділі крім основних прийомів конспектування наведені спеціальні таблиці, які складають смисл “стенографії для ледащих” – сукупність символів, обсяг яких на кілька порядків менший, ніж у прийнятій та стандартизованій системі стенографування [4].

Програма вивчення дисципліни “Технологія учіння” (див. таблицю) забезпечена необхідними навчально-методичними матеріалами:

- текстами лекцій;
- методичними розробками для проведення практичних занять;
- рекомендаціями щодо організації самостійної роботи;
- дидактичним матеріалом.

Підготовлено до друку навчальний посібник. При організації лекцій в аудиторії, оснащеної мультимедійним проектором, можуть використовуватися електронні презентації. У процесі розроблення тести за темами, електронні презентації для практичних занять і самостійної роботи та програмні додатки навчального призначення.

Навчальну дисципліну, що пропонується, доцільно вивчати на першому курсі, через кілька місяців після початку навчання, коли більшість з тих, хто навчається, відчує свою непристосованість до нових вимог та іншої, на відміну від шкільної, організації процесу навчання. Це забезпечить необхідну мотивацію.

Висновок. Навчальна дисципліна “Технологія учіння” може бути включена до навчальних планів підготовки фахівців усіх спеціальностей, які переробляються з урахуванням вимог Болонської декларації, а також може бути засвоєна з використанням персональних комп'ютерів на факультативних заняттях або самостійно.

Список використаних джерел

1. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії: словник-довідник основних термінів і понять з організації навчального процесу у вищих навчальних закладах / З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. – К.: Європ. ун-т, 2007. – 57 с.
2. Козлов В. Є. Технологія учіння / В. Є. Козлов. – Х.: ХВУ, 2000. – 52 с.
3. Козлов В. Є. Курсове проектування та реферування / В. Є. Козлов. – Х.: ХВУ, 2003. – 20 с.
4. Лимончикова Т. В. Стенографія / Т. В. Лимончикова, Е. А. Кочеткова, Т. А. Крайнева. – М.: ДОСААФ, 1983. – 192 с.

Стаття надійшла до редакції 06.11.2007 р.